

Vergaderjaar 1991-1992

22 499

Tijdelijke wet beperking toewijzing huisvestingsvoorzieningen in het basisonderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs

Nr. 9

EINDVERSLAG

Vastgesteld 15 mei 1992

De vaste Commissie voor onderwijs en wetenschappen¹⁾ is na kennisgeving van de memorie van antwoord van oordeel dat de openbare beraadslaging voldoende zal zijn voorbereid, indien de regering de volgende vragen en opmerkingen schriftelijk heeft beantwoord.

1. Algemeen

De leden van de fracties van CDA, PvdA, VVD, D66 en SGP hadden met belangstelling kennis genomen van de memorie van antwoord.

De leden van de PvdA-fractie merkten op dat de regering in de memorie van antwoord er in overwegende mate in is geslaagd het zicht op de financiële effecten zowel van de problematiek die is voortgekomen uit de tekortkomingen bij de start en gedurende de eerste jaren van het Londo-bekostigingsstelsel als van de voorgestelde oplossingen te verduidelijken. Ten aanzien van de verstrekte financiële effecten van de maatregelen op het gebied van de huisvesting van scholen hadden deze leden nog een vraag aangaande de volumemaatregelen als gevolg van de Tijdelijke Wet bekostiging nieuwe basisscholen (kamerstukken II, 1991/1992, 22 468).

In de memorie van antwoord geeft de regering als financieel effect van deze volumemaatregel een bedrag van f 0,2 miljoen in 1993 dat oploopt tot f 1,6 miljoen in 1996. In vorengenoemd wetsvoorstel is echter sprake van een besparing van ongeveer f 100.000,- per schoolstichting. Bij een geschatte vermindering van 40 scholen op jaarbasis komt dat neer op een besparing van ongeveer f 4 miljoen op jaarbasis. In de bijlage bij de overeenkomst van 9 juli 1991 inzake de materiële bekostiging primair onderwijs tussen de besturenorganisaties, de VNG en de staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen wordt de opbrengst van de «beperking stichting nieuwe basisscholen» dan ook geraamd op f 1,5 miljoen in 1993, oplopend tot f 13,5 miljoen in 1996. De leden van de PvdA-fractie verzochten de regering aan te geven of hier sprake is van één en dezelfde maatregel en indien dit het geval is, wat dan de reden is van het gebruik van verschillende bedragen aan opbrengst in de diverse publicaties.

¹ Samenstelling:

leden: Hermes (CDA), Beinema (CDA), Van Leijenhorst (CDA), voorzitter, Niessen (PvdA), Ginjaar-Maas (VVD), ondervoorzitter, Van der Vlies (SGP), Lankhorst (Groen Links), Franssen (VVD), Jorritsma-Lebbink (VVD), Janmaat-Abee (CDA), Leijnse (PvdA), Nuis (D66), De Cloe (PvdA), Lilipaly (PvdA), Van Gelder (PvdA), Frissen (CDA), Van de Camp (CDA), Tuinstra (CDA), Netelenbos (PvdA), Versnel-Schmitz (D66), Witteveen-Hevinga (PvdA), Huibers (CDA), Quint-Maagdenberg (PvdA).
Plv. leden: Boers-Wijnberg (CDA), G.H. Terpstra (CDA), Reitsma (CDA), Akkerman (PvdA), Kamp (VVD), Schutte (GPV), Willems (Groen Links), Dees (VVD), Korthals (VVD), Van der Hoeven (CDA), Buurmeijer (PvdA), Ter Veer (D66), Van Gijzel (PvdA), Huys (PvdA), Vermeend (PvdA), Deetman (CDA), Lansink (CDA), Roosen-van Pelt (CDA), Beijlen-Geerts (PvdA), Groenman (D66), Leerling (RPF), Van Iersel (CDA), J.H. van den Berg (PvdA).

Waar de leden van de PvdA-fractie hadden gewezen op het aspect van een mogelijke negatieve afwenteling op gemeenten van het kabinetsbesluit tot territoriale decentralisatie van het huisvestingsbeleid, verstonden zij de opmerking van de regering over dit decentralisatiebesluit («een eerste voorwaarde daarvoor is dat het hele pakket op orde is gebracht»), als een positieve bijdrage om tot een verantwoorde en daadwerkelijke overheveling naar het Gemeentefonds te komen. Is het eindrapport over de decentralisatie van huisvesting inderdaad de eerste helft van april opgeleverd? Wat is de uitkomst van het onderzoek naar een eventuele budgetfinanciering door de werkgroep die zich bezighoudt met de decentralisatie van de huisvesting, zo vroegen deze leden.

Nu de regering verwacht dat het niet mogelijk zal zijn de in 1992 af te handelen Overzichten Vermeerdering Huisvesting te beoordelen aan de hand van het restrictief bouwbeleid, vroegen de leden van de PvdA-fractie de oorzaak en het gevolg van dit gegeven te verklaren. Heeft het overleg met de convenantpartners over het opschuiven met een jaar van het restrictief bouwbeleid al plaatsgevonden en zo ja, wat is de uitkomst van dit overleg? Waarom wordt het vraagpunt van het opnemen van een expiratiedatum bij dat overleg betrokken en kan de regering niet zelfstandig besluiten tot een vervaldatum die ligt twee jaar na inwerkingtreding van de maatregelen? Wat zijn de financiële consequenties van het opschuiven met een jaar van het restrictief bouwbeleid en hoe worden deze consequenties opgelost? In hoeverre speelt het opschuiven met een jaar van het restrictief bouwbeleid een rol bij de uitwerking van de nota «Toerusting en Bereikbaarheid», met name bij de vormgeving van fusies welke passen in het beleid inzake schaalvergroting in het basisonderwijs en bij het voornemen om voor de jaren 1994 en 1995 voor elk jaar een budget van f 20 miljoen aan investeringen beschikbaar te hebben voor incidentele fusies die passen in het kader van «Toerusting en Bereikbaarheid»?

De beantwoording door de regering van de vragen van de leden van de PvdA-fractie over de maatregel om bij de aanvragen van toekomstige voor tijdelijk gebruik bestemde voorzieningen gedurende de werkingsduur van de tijdelijke wet geen rekening te houden met leerlinggewichten en het onderwijs in eigen taal en cultuur (OETC), had deze leden niet erg overtuigend in de oren geklonken, omdat nergens wordt aangegeven op welke onderzoeksresultaten de gehanteerde argumenten zijn gebaseerd. Deze leden gaven de regering in overweging de aanbeveling van de Onderwijsraad om de voorgestelde maatregel aan een nader onderzoek te onderwerpen, waarbij ook de effecten van de per 3 januari 1991 van kracht geworden «halveringsmaatregel» wordt meegewogen, over te nemen; deze leden stelden een reactie op deze aanbeveling zeer op prijs. Dit laatste benadrukten deze leden, omdat de leden van de GPV-fractie in het voorlopig verslag een gelijksoortige opmerking hadden gemaakt.

Verder verzochten de leden van de PvdA-fractie de regering de verhouding tussen de passage op blz. 10 van de memorie van antwoord: «Bij de invoering van een subsidieplafond bestaat inderdaad geen zekerheid dat een aangevraagde voorziening, ook al zou zijn voldaan aan alle voorschriften, ook werkelijk zal worden toegekend.» en die op blz. 11 van de memorie van antwoord: «De verhoudingsregels die voor het beschikbare budget zullen gelden, zullen zo worden ingericht dat de voorzieningen die dringend noodzakelijk zijn, kunnen worden gerealiseerd.» te verduidelijken.

Mag de laatst aangehaalde passage zo worden verstaan, dat in snelgroeiende nieuwbouwwijken van groeigemeenten – met veel jonge gezinnen – de nu voorgestelde wetgeving geen belemmering zal vormen om de noodzakelijke onderwijsvoorzieningen tot stand te brengen, zo vroegen de leden van de PvdA-fractie.

De leden van de VVD-fractie gaven te kennen dat zij in de aanpak van de thans bij de Tweede Kamer aanhangige wetsvoorstellen tot wijziging van de WBO enige verschillen bespeurden. Zo wordt in wetsvoorstel 22 468 inzake de tijdelijke regeling voor de bekostiging van nieuwe scholen de bevoegdheid geheel bij de gemeente weggehaald, iets waar de leden van de VVD-fractie weinig gelukkig mee waren; in het voorliggende wetsvoorstel wordt echter aan verdere decentralisatie gedacht. Deze leden verzochten de regering duidelijk aan te geven in welke richting zij denkt. Is zij met de leden van de VVD-fractie van mening dat het basisonderwijs de komende jaren werkelijk verder gedecentraliseerd en op rijksniveau gedereguleerd moet worden en dat niet doorgegaan moet worden, zoals thans lijkt te gebeuren, met halfslachtige wetsvoorstellen die besluitvorming op allerlei niveaus vergen en dientengevolge veel bureaucratie.

De leden van de VVD-fractie hadden verder geconstateerd dat de regering wederom uitgaat van een beperkte werkingsduur van dit wetsvoorstel; gelet op het feit dat er nog overleg met de convenantpartners gepleegd moet worden is er evenwel nog geen expiratiedatum in het wetsvoorstel ervan uit opgenomen. Deze leden gingen ervan uit dat voor de behandeling van het wetsvoorstel in de Kamer een horizonbepaling in het wetsvoorstel zal zijn opgenomen; anders zagen zij zich genoodzaakt dit alsnog bij amendement toe te voegen.

Zij waren van mening dat hierover volstreekte duidelijkheid dient te bestaan, al zou het maar zijn om ook de rijksoverheid te verplichten tijdig de definitieve regelgeving te produceren.

Bovendien is het in verband met fusievoorbereidingen in het kader van «Toerusting en Bereikbaarheid» belangrijk dat scholen c.q. besturen weten op welke termijn er een normaal (gedecentraliseerd) huisvestingsbestel zal zijn.

Tenslotte vroegen deze leden, aangezien het inmiddels mei is, of in de nota naar aanleiding van het eindverslag iets meer gezegd kan worden over de decentralisatie van de huisvesting.

De leden van de SGP-fractie bleven een spanning voelen tussen enerzijds de doelstelling van het wetsvoorstel, namelijk het voorkomen van desinvesteringen in het licht van «Toerusting en Bereikbaarheid», en anderzijds de reden van de noodzaak tot bezuiniging, namelijk de tekortkomingen in de administratieve verwerking bij het afgeven van huisvestingsbeschikkingen. Immers op deze wijze komen de gevolgen van de gebreken in de administratieve organisatie van het ministerie op de scholen neer.

Voorts vroegen deze leden de regering hun te informeren over het overleg met de convenantpartners over het opschuiven met een jaar van het restrictief bouwbeleid. Verder vroegen ook deze leden of de regering bereid is alsnog een expiratiedatum in het wetsvoorstel op te nemen.

Artikelsgewijze behandeling

Artikel 2. Beperking voorzieningen in de huisvesting bestemd voor blijvend gebruik

De leden van de SGP-fractie verzochten de regering meer duidelijkheid te verschaffen over de vraag of de in artikel 2, tweede lid, bedoelde afwijkingsmogelijkheid met het oog op fusies die passen in het schaalvergrotingsbeleid ook doorwerkt in het budgettaire plafond.

Voorts vroegen deze leden welke criteria worden gehanteerd met betrekking tot de in dit artikel 2, eerste lid, onder a, ten eerste, bedoelde prognose.

Artikel 3. Horen belanghebbende: termijn beslissing

De leden van de CDA-fractie benadrukten nogmaals er aan te hechten dat ook bij deze tijdelijke regeling genoegzaam overleg plaatsvindt, indien wordt afgeweken van hetgeen wordt aangegeven in het huisvestingsoverzicht. Een restrictief bouwbeleid vergt nu eenmaal overleg met gemeenten en bevoegde gezagsorganen over voorgenomen afwijkingen van het huisvestingsoverzicht, zo stelden deze leden; dit geldt te meer bij de aanstaande ingewikkelde schaalvergrotingsoperaties.

Nu de regering in de nota van wijziging verwijst naar het wetsvoorstel DAP (kamerstukken II, 1991/92, 22 353) om de in maanden uitgedrukte termijn voor de goedkeuring op het overzicht te vervangen door een termijn die eindigt op een vaste datum, merkten de leden van de PvdA-fractie hierover op dat zij bij het wetsvoorstel DAP hadden voorgesteld om in de wet ook een vaste datum op te nemen, namelijk 1 november, voor het indienen van het overzicht vermeerdering voorzieningen in de huisvesting (kamerstukken II, 22 353, nr. 5, blz. 4): «De bepaling dat de gemeenteraad uiterlijk voor 1 oktober het overzicht moet heffen vastgesteld en binnen 1 maand daarna moet opsturen komt in dat geval te vervallen. Het tijdstip waarop de gemeente een overzicht vaststelt is dan niet meer relevant voor het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, mits het overzicht maar wel voor 1 november wordt ingediend». Is de regering bereid dit wijzigingsvoorstel van de PvdA-fractie gelijk te laten oplopen wat behandeling betreft met de door de regering voorgestelde wijziging van artikel 69 van de Wet op het basisonderwijs?

En kan dit gelijktijdig ook worden geregeld voor het (voortgezet) speciaal onderwijs (artikel 77), zo vroegen deze leden.

Ten aanzien van het horen van belanghebbenden merkten de leden van de fractie van D66 op dat zij nog niet overtuigd waren van de noodzaak om de huidige overlegplicht zodanig te wijzigen, dat voortaan in beginsel volstaan zal kunnen worden tot een telefonisch horen.

De leden van de SGP-fractie vroegen of de regering bereid is een beschrijving te geven van de wijze waarop tot nu toe invulling is gegeven aan de overlegverplichting en de verslaglegging van dat overleg.

Artikel 4a. Termijn motivering verzoek: termijn beslissing

Waar de regering voorstelt de datum van 1 januari te hanteren, verzochten de leden van de PvdA-fractie om een reactie op de stelling dat de gemeente – maar zeker bijzondere schoolbesturen – wellicht (te) weinig tijd hebben om na de teldatum van 1 oktober tot een verantwoord en afgewogen aanvraag voor 1 januari te komen en het dus gewenst is de datum voor indiening op 1 februari te stellen. Is de regering bereid om van de datum van 1 juli voorafgaand aan het schooljaar waarvoor de voorziening wordt gevraagd een fatale termijn te maken (zoals in artikel 69, zevende lid, van de WBO)? Wordt ten aanzien van de genoemde «bijzondere omstandigheden» onder meer gedacht aan de problematiek van groeigemeenten? Deze leden stelden dezelfde vragen ten aanzien van het (voortgezet) speciaal onderwijs.

Artikel 17. Inwerkingtreding en vervallen wet.

De leden van de CDA-fractie merkten op de argumenten van de regering om nu nog geen horizonbepaling in de wet op te nemen niet overtuigend te achten. Ook de convenantpartners zijn toch gebaat bij het opnemen van een horizonbepaling, om aldus de tijdelijkheid van deze noodwetgeving te accentueren, zo meenden deze leden.

De voorzitter van de commissie,
Van Leijenhorst

De wnd. griffier van de commissie,
Pe